

Politechnika Białostocka
Wydział Elektryczny
Katedra Elektrotechniki, Energoelektroniki i Elektroenergetyki

Instrukcja
do pracowni specjalistycznej z przedmiotu

Programowanie C

Kod przedmiotu: **CP1S01005**

(studia stacjonarne)

JĘZYK C - TABLICE

Numer ćwiczenia

PRC_11

Autor:
dr inż. Jarosław Forenc

Białystok 2023

Spis treści

1. Opis stanowiska	3
1.1. Stosowana aparatura	3
1.2. Oprogramowanie.....	3
2. Wiadomości teoretyczne.....	3
2.1. Tablica elementów	3
2.2. Tablica jednowymiarowa (wektor)	4
2.3. Generowanie pseudolosowe elementów tablicy	6
2.4. Inicjalizacja elementów tablicy.....	8
3. Przebieg ćwiczenia.....	9
4. Literatura.....	10
5. Pytania kontrolne	10
6. Wymagania BHP	11

Materiały dydaktyczne przeznaczone dla studentów Wydziału Elektrycznego PB.

© Wydział Elektryczny, Politechnika Białostocka, 2023 (wersja 1.0)

Wszelkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej publikacji nie może być kopiowana i odtwarzana w jakiegokolwiek formie i przy użyciu jakichkolwiek środków bez zgody posiadacza praw autorskich.

1. Opis stanowiska

1.1. Stosowana aparatura

Podczas zajęć wykorzystywany jest komputer klasy PC z systemem operacyjnym Microsoft Windows 10/11 oraz platforma Arduino wraz z zestawem czujników.

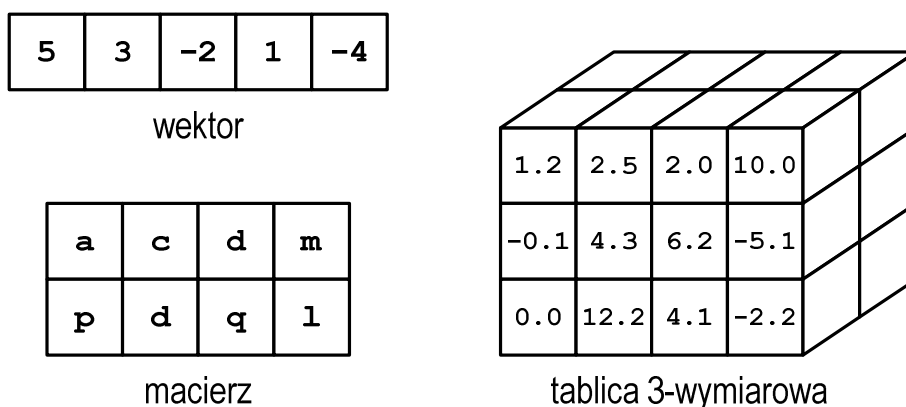
1.2. Oprogramowanie

Na komputerach zainstalowany jest edytor kodu źródłowego Visual Studio Code 1.81 (lub nowszy) wraz z rozszerzeniem (PlatformIO IDE for VSCode).

2. Wiadomości teoretyczne

2.1. Tablica elementów

Tablica elementów jest ciągłym obszarem pamięci, w którym te elementy są umieszczone. W tablicy mogą znajdować się elementy tylko jednego typu. Wyróżnia się tablice jednowymiarowe (wektory), dwuwymiarowe (macierze) i tablice o większej liczbie wymiarów (Rys. 1).

Rys. 1. Tablice elementów w języku C

Głównym celem stosowania tablic jest zastąpienie wielu zmiennych tego samego typu jedną tablicą.

2.2. Tablica jednowymiarowa (wektor)

Deklarując tablicę jednowymiarową należy podać: typ elementów, nazwę tablicy i liczbę jej elementów, np.

```
int tab[5];
```

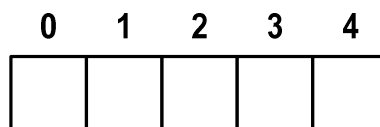
↑
↑
↑
↑
↑

średnik
rozmiar tablicy
nazwa tablicy
typ elementów tablicy

Wyrażenie podane w nawiasach kwadratowych, określające rozmiar tablicy, musi dawać w wyniku dodatnią stałą całkowitoliczbową. Ponadto musi to być wartość znana już w fazie kompilacji (nie może to być zmienna). Jako rozmiar tablicy można podać także nazwę stałej zdefiniowanej dyrektywą preprocesora **#define** lub z użyciem słowa kluczowego **const**.

<pre>int tab[5];</pre>	<pre>#define N 5 int tab[N];</pre>	<pre>const int n = 5; int tab[n];</pre>
------------------------	--	---

Powyższe deklaracje definiują tablicę pięciu elementów typu `int` (Rys. 2). Jest to tablica jednowymiarowa, czyli tzw. **wektor**.

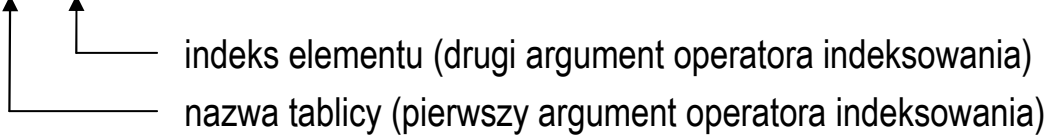

Rys. 2. Wektor 5-elementowy

Każdy element tablicy ma swój numer zwany **indeksem**. Element znajdujący się na początku tablicy ma indeks **0** (zero), zaś ostatni element ma indeks **N-1**, gdzie **N** - rozmiar tablicy. Wartość indeksu pokazuje o ile elementów jest dany element odległy od początku tablicy. Nazwa tablicy jest adresem jej zerowego elementu (o indeksie **0**) w pamięci komputera.

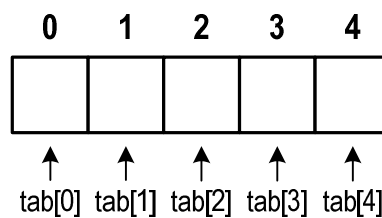
Odwołania do elementów tablicy (odczytanie lub zapisanie wartości) wykonuje się za pomocą dwuargumentowego operatora indeksowania [], np.

`tab[1]` - odwołanie do elementu tablicy o indeksie 1

↑ indeks elementu (drugi argument operatora indeksowania)
↑ nazwa tablicy (pierwszy argument operatora indeksowania)

Odwołania do kolejnych elementów tablicy `tab` mają postać pokazaną na Rys. 3.

Rys. 3. Odwołania do elementów tablicy

Zapisanie wartości `5` do elementu tablicy `tab` o indeksie `1` oraz odczytanie tego elementu i przypisanie jego wartości zmiennej o nazwie `x`:

```
tab[1] = 5;  
x = tab[1];
```

Jako indeks może występować:

- stała liczbowa, np. `0`, `1`, `5`;
- nazwa zmiennej przechowującej liczbę całkowitą, np. `i`, `idx`;
- wyrażenie dające w wyniku liczbę całkowitą, np. `i*j+5`.

Przy odwołaniach do elementów tablicy kompilator nie sprawdza, czy zapis lub odczyt odbywa się w obszarze pamięci przydzielonym na tablicę, np.

```
int tab[5];  
tab[5] = 10;
```

W powyższym fragmencie programu zadeklarowano 5-elementową tablicę o nazwie `tab`. Odwołanie `tab[5]` jest błędne, gdyż nie istnieje element o indeksie `5`.

Kompilator nie zasygnalizuje błędu, tylko w obszarze pamięci za tablicą zapisze wartość **10**.

Operacje na tablicach wykonywane są najczęściej przy wykorzystaniu pętli **for**. Załóżmy, że do wszystkich elementów tablicy **tab** należy zapisać wartość **10**. Kod realizujący taką operację może mieć następującą postać:

```
int tab[5];

tab[0] = 10;
tab[1] = 10;
tab[2] = 10;
tab[3] = 10;
tab[4] = 10;
```

Można to samo zrobić znacznie prościej, stosując pętlę **for**:

```
int tab[5], i;

for (i=0; i<5; i++)
    tab[i] = 10;
```

Zmienna **i** przyjmuje wartości od **0** do **4**, czyli takie same jak kolejne indeksy elementów tablicy.

2.3. Generowanie pseudolosowe elementów tablicy

Elementy tablicy mogą być wygenerowane pseudolosowo, co pokazuje poniższy program.

Generowanie pseudolosowe elementów tablicy.

```
#include <Arduino.h>

#define N 10
```

```

void setup() {
  Serial.begin(9600);
  srand(analogRead(0));
}

void loop() {
  int  tab[N], i;

  for (i=0; i<N; i++) {
    tab[i] = rand();
  }

  /* wyswietlenie elementow tablicy */

  Serial.println("Elementy tablicy:");
  for (i=0; i<N; i++) {
    Serial.print(tab[i]);
    Serial.print(" ");
  }
  Serial.println(" ");

  delay(5000);
}

```

Do generowania pseudolosowych liczb zastosowana została funkcja **rand()**:

```
tab[i] = rand();
```

Funkcja ta zwraca pseudolosową liczbę całkowitą z zakresu: **0 ... RAND_MAX (32767)**. Przed użyciem funkcji **rand()** należy zainicjalizować generator liczb pseudolosowych wywołując funkcję **srand()**:

```
srand(analogRead(0));
```

której argumentem jest liczba inicjalizująca generator. Aby zapewnić unikalność generowania kolejnych liczb, do funkcji **srand()** przekazywana jest wartość odczytana z niepodłączonego pinu wejściowego modułu Arduino.

Zmiana zakresu generowanych liczb odbywa się poprzez zastosowanie dzielenia modulo. Jeśli chcemy otrzymać liczby całkowite z zakresu **0 ... 10**, to wystarczy wartość zwracaną przez funkcję **rand()** podzielić **modulo 11**:

```
int x;  
x = rand() % 11;
```

Pseudolosową liczbę całkowitą z przedziału $\langle a, b \rangle$ otrzymamy używając funkcji **rand()** w następujący sposób:

```
int x;  
x = rand() % (b - a + 1) + a;
```

2.4. Inicjalizacja elementów tablicy

Po zadeklarowaniu tablicy wartości jej elementów są nieokreślone. Inicjalizacja elementów tablicy jest to nadanie wartości elementom od razu przy deklaracji. Inicjalizacja taka polega na umieszczeniu w deklaracji po znaku równości, ujętej w nawiasy klamrowe, listy wartości kolejnych jej elementów, np.

```
int a[3] = {5,7,1};
```

0	1	2
5	7	1

Poszczególne elementy tablicy oddzielone są od siebie przecinkami. Jako kolejne elementy mogą występować liczby lub wyrażenia arytmetyczne. Tablice można inicjalizować **tylko** przy deklaracji.

Jeśli wartości podanych w trakcie inicjalizacji jest mniej niż wynosi rozmiar tablicy, to pozostałe elementy tablicy wypełniane są zerami, np.

```
int a[5] = {5,7,1};
```

0	1	2	3	4
5	7	1	0	0

Jeśli wartości podanych w trakcie inicjalizacji jest więcej niż wynosi rozmiar tablicy, to kompilator zasygnalizuje błąd, np.

```
int a[5] = {5,7,1,3,6,4};
```

Tablica zadeklarowana bez podania rozmiaru, a zainicjalizowana ma liczbę elementów równą ilości inicjatorów, np.

```
int a[] = {2,3,1,4};
```

jest równoważne:

```
int a[4] = {2,3,1,4};
```

3. Przebieg ćwiczenia

Na pracowni specjalistycznej należy wykonać wybrane zadania wskazane przez prowadzącego zajęcia. W różnych grupach mogą być wykonywane różne zadania.

1. Zadeklaruj **20**-elementową tablicę liczb całkowitych. Zapisz do tablicy liczby pseudolosowe z zakresu od **1** do **4**. Liczby zapisane w tablicy określają numery diod LED (**1** - **LED1**, **2** - **LED2**, **3** - **LED3**, **4** - **LED4**). Odczytuj kolejne liczby z tablicy i zapalaj odpowiadające im diody LED. Czas świecenia się każdej diody LED powinien wynosić 500 ms.
2. Zadeklaruj 10-elementową tablicę do przechowywania wyników pomiaru temperatury czujnikiem **BMP280**. Zapisanie kolejnej wartości do tablicy powinno nastąpić po wciśnięciu przycisku **SW1**. Zapisanie **10**, ostatniej wartości, powinno zostać zasygnalizowane dźwiękiem buzzera, a na monitorze portu szeregowego powinna zostać wyświetlona najniższa i najwyższa zmierzona temperatura. Wciśnięcie przycisku **SW2** powinno spowodować usunięcie wszystkich dotychczas zapamiętanych wartości.

3. Napisz program, którego zadaniem jest wyznaczenie średniego natężenia światła na biurku przy którym pracujesz. Podczas pracy programu wciśnięcie przycisku **SW1** powinno spowodować zapamiętanie bieżącego natężenia oświetlenia, zaś wciśnięcie przycisku **SW2** powinno spowodować obliczenie średniego natężenia oświetlenia i wyświetlenie wyniku na wyświetlaczu **OLED**. Wyniki pomiarów należy zapisać w tablicy. Zakładamy, że maksymalna liczba pomiarów wynosi **20**. Stosując napisany program zmierz natężenie oświetlenia w różnych punktach biurka, a następnie wyświetl średnie natężenie.

4. Literatura

- [1] Prata S.: Język C. Szkoła programowania. Wydanie VI. Helion, Gliwice, 2016.
- [2] Wrotek W.: Arduino od podstaw. Helion, Gliwice, 2023.
- [3] Monk S.: Arduino dla początkujących. Podstawy i szkice. Helion, Gliwice, 2019.
- [4] Evans M., Noble J., Hochenbaum J.: Arduino w akcji. Helion, Gliwice, 2014.
- [5] Kernighan B.W., Ritchie D.M.: Język ANSI C. Programowanie. Wydanie II. Helion, Gliwice, 2010.
- [6] <https://code.visualstudio.com/> - Visual Studio Code
- [7] <https://www.arduino.cc/reference/en/> - Arduino Language Reference

5. Pytania kontrolne

1. Omów sposób deklarowania tablic jednowymiarowych (wektorów) w języku C oraz odwoływania się do elementów tych tablic.
2. Wyjaśnij, jak odszukać w tablicy jednowymiarowej element o najmniejszej i element o największej wartości.
3. W jaki sposób w języku C można generować pseudolosowe liczby całkowite i rzeczywiste z określonego zakresu?
4. Opisz inicjalizację elementów tablicy jednowymiarowej.

6. Wymagania BHP

Warunkiem przystąpienia do praktycznej realizacji ćwiczenia jest zapoznanie się z instrukcją BHP i instrukcją przeciw pożarową oraz przestrzeganie zasad w nich zawartych.

W trakcie zajęć laboratoryjnych należy przestrzegać następujących zasad.

- Sprawdzić, czy urządzenia dostępne na stanowisku laboratoryjnym są w stanie kompletnym, nie wskazującym na fizyczne uszkodzenie.
- Jeżeli istnieje taka możliwość, należy dostosować warunki stanowiska do własnych potrzeb, ze względu na ergonomię. Monitor komputera ustawić w sposób zapewniający stałą i wygodną obserwację dla wszystkich członków zespołu.
- Sprawdzić prawidłowość połączeń urządzeń.
- Załączenie komputera może nastąpić po wyrażeniu zgody przez prowadzącego.
- W trakcie pracy z komputerem zabronione jest spożywanie posiłków i picie napojów.
- W przypadku zakończenia pracy należy zakończyć sesję przez wydanie polecenia wylogowania. Zamknięcie systemu operacyjnego może się odbywać tylko na wyraźne polecenie prowadzącego.
- Zabronione jest dokonywanie jakichkolwiek przełączeń oraz wymiana elementów składowych stanowiska.
- Zabroniona jest zmiana konfiguracji komputera, w tym systemu operacyjnego i programów użytkowych, która nie wynika z programu zajęć i nie jest wykonywana w porozumieniu z prowadzącym zajęcia.
- W przypadku zaniku napięcia zasilającego należy niezwłocznie wyłączyć wszystkie urządzenia.
- Stwierdzone wszelkie braki w wyposażeniu stanowiska oraz nieprawidłowości w funkcjonowaniu sprzętu należy przekazywać prowadzącemu zajęcia.

- Zabrania się samodzielnego włączania, manipulowania i korzystania z urządzeń nie należących do danego ćwiczenia.
- W przypadku wystąpienia porażenia prądem elektrycznym należy niezwłocznie wyłączyć zasilanie stanowiska. Przed odłączeniem napięcia nie dotykać porażonego.